

> Retouradres Postbus 90653 2509 LR Den Haag

C. van Nieuwenhuizen - Wijbenga
Minister van Infrastructuur en Waterstaat
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

Deltacommissaris
Postbus 90653
2509 LR Den Haag
www.deltacommissaris.nl

Ons kenmerk
DC-2021/393

Bijlage(n)
1

Datum 23 juni 2021
Betreft Aanbieding Deltaprogramma 2022

Excellentie,

Het kabinet heeft de sleutel in handen om te zorgen dat we tot in de voorzienbare toekomst in Nederland veilig kunnen blijven wonen en werken. 2050 en 2100 lijken soms nog ver weg, maar het kabinet maakt nu de bepalende keuzes voor woningbouw, landbouw, energie, natuur en economisch herstel. Met die keuzes en met de maatregelen die daarvoor in de komende kabinetsperiode worden ingezet, wordt de ruimtelijke inrichting van Nederland voor de komende decennia, en op onderdelen tot ver daar voorbij, vormgegeven. We moeten zorgen dat deze keuzes en maatregelen klimaatbestendig zijn zodat we in onze laaggelegen delta een goede toekomst hebben en Nederland aantrekkelijk blijft voor bedrijven. De titel van Deltaprogramma 2022 dat ik hierbij aanbied, is niet voor niets 'Iedere schop in de grond klimaatbestendig'.

Klimaatadaptatie is urgent

In het volle besef dat klimaatmitigatie de hoofdrol speelt in het beperken van de opwarming van de aarde, moeten we tegelijkertijd blijven investeren in klimaatadaptatie. Inzet op CO₂-emissiereductie om de Parijse klimaatafspraken te halen blijft cruciaal. In aanvulling op deze inspanningen is versterkte inzet op klimaatadaptatie nodig om de gevolgen van klimaatverandering - extremer weer, meer kans op overstromingen, droogte en hittestress - op te vangen. Ook tijdens de Climate Adaptation Summit in januari 2021 kwam dit nadrukkelijk naar voren. Het klimaat lijkt sneller te veranderen en onze adaptieve aanpak moet daarmee in de pas blijven lopen. Dat vraagt extra inzet en een versnelde uitvoering van sommige reeds afgesproken maatregelen. Ik vraag de overheid, burgers en bedrijven daarom met klem om extra inspanningen voor klimaatadaptatie. Vanuit onze gezamenlijke verantwoordelijkheid, zodat Nederland ook in de toekomst een mooi land is waar mensen veilig en prettig kunnen wonen en werken. Met het Deltaprogramma leveren we daaraan een bijdrage, met een eigen fonds, een groot netwerk en een beproefd uitvoeringsprogramma.

De kerngebieden van het werk aan het Deltaprogramma zijn waterveiligheid, zoetwater en ruimtelijke adaptatie. Het water- en bodemsysteem vormt de belangrijkste drager voor de bovengenoemde grote opgaven voor woningbouw, landbouw, energie en natuur in Nederland. Water heeft veel te bieden, maar stelt ook eisen. Voor het Deltaprogramma is de noodzaak evident om actief de

verbinding te zoeken met de opgaven, bijvoorbeeld in het kader van de uitwerking van de NOVI-gebieden.

Deltacommissaris

Het Deltaprogramma neemt signalen uit de wetenschap en de samenleving steeds mee om het doel, de koers en het tempo te bepalen. We zien dat de snelheid en consequenties van klimaatverandering tot toenemende zorgen in de samenleving leiden. Bij burgers, maar ook bij ondernemingen. We herkennen en delen die zorgen, juist daarom blijven we vanuit het Deltaprogramma 'nuchter, alert en voorbereid' (de titel van DP2020). Bijvoorbeeld door in het Kennisprogramma Zeespiegelstijging in kaart te brengen wat de houdbaarheid en oprekbaarheid van de huidige deltabeslissingen en strategieën zijn en mogelijke handelingsperspectieven voor de lange termijn te verkennen. De tweede herijking van de deltabeslissingen en voorkeurstrategieën is gepland voor Deltaprogramma 2027, maar de richting wordt naar verwachting al eerder helder.

Datum

23 juni 2021

Ons kenmerk

DC-2021/393

Ondertussen maakt ons land zich op voor een majeure hersteloperatie na de COVID-19 crisis. De grote opdracht in deze tijd, voor de samenleving en dus voor het kabinet, is hoe daarbij slimme koppelingen te leggen tussen urgente transitie in de fysieke, sociaal-economische en ecologische domeinen. Het is de verantwoordelijkheid van het kabinet om deze verbindingen aan te jagen en te versterken, zodat er landelijk en op regionaal niveau - waar deze opgaven samenkomen - ook daadwerkelijk maatregelen kunnen worden uitgevoerd.

Adviezen deltacommisaris

Tegen de achtergrond van deze uitdagingen en condities kom ik voor het Deltaprogramma tot een vijftal aanbevelingen:

1. Voor de bestendige uitvoering van de wettelijke taken van het Deltaprogramma is de komende kabinetsperiode jaarlijks €200 miljoen extra nodig (€800 miljoen 2022 t/m 2025) en daarna structureel €100 miljoen per jaar vanaf 2026. Ik roep het kabinet op deze middelen toe te voegen aan de meerjarenplanning van het Deltafonds. Het is in het licht van de steeds duidelijker wordende klimaatopgaven onverantwoord om de uitvoering van de maatregelen uit het Deltaprogramma te vertragen.
2. Indachtig de recente Climate Adaptation Summit roep ik alle overheden en maatschappelijke partners op om substantieel te investeren in de verbinding van klimaatadaptatie met andere opgaven. Een uitwerking in concrete investeringsprojecten vraagt miljardeninvesteringen tot 2050 voor bovengenoemde wettelijke taken en om serieus werk te maken van verbinding met de andere opgaven. Dit vraagt om versterking van de uitvoeringskracht op regionaal en landelijk niveau. De wateropgave is sterk verbonden met de bredere economische en ruimtelijke ontwikkeling op gebiedsniveau. Het water- en bodemsysteem stelt daarbij enerzijds fysieke randvoorwaarden aan ontwikkelingen, maar het biedt tegelijkertijd ook veel kansen voor een integrale aanpak. De overheid moet alles op alles zetten om een aantal basisvoorwaarden voor de toekomst te garanderen: veiligheid, een gezonde leefomgeving en voorkomen dat problemen op de omgeving of volgende generaties worden afgewenteld. Het Deltaprogramma kan bijdragen door waterbelangen en -kansen samen te brengen met innovatieve oplossingen voor andere beleidsterreinen, in uitvoeringsarrangementen waar Rijk en regio samenwerken. Ik raad het kabinet aan hiertoe de uitvoeringskracht bij zowel Rijk als regio te versterken, door te investeren in

voldoende kwaliteit én capaciteit bij alle partijen, voor nu en voor de toekomst.

Deltacommissaris

Datum

23 juni 2021

Ons kenmerk

DC-2021/393

3. Ter ondersteuning van het bovenstaande vraag ik het kabinet te borgen dat waterbeheerders als mede-initiatiefnemers, vanuit hun rol en verantwoordelijkheden aan de voorkant van proces in de NOVI-gebieden aan tafel zitten. Gelukkig gebeurt dit al in een aantal gebieden, maar om te zorgen dat klimaatadaptatie aan de voorkant van nieuwe plannen op vergelijkbare wijze wordt meegenomen, is een meer dwingende en generieke aanpak nodig. Dit geldt meer in het bijzonder voor de twee hieronder genoemde majeure opgaven:
 - Op nieuwe grootschalige woningbouwlocaties borgen dat overal klimaatbestendig en waterrobuust wordt gebouwd. Dat betekent onder meer: geen extra gevolgschade bij overstromingen, hittebestrijding als integraal onderdeel van stedenbouwkundige plannen, eisen stellen aan bouwplannen om wateroverlast te voorkomen en water vasthouden met het oog op droge periodes. Gemeenten stimuleren en ondersteunen om alle mogelijkheden die de bestaande regelgeving daarvoor biedt, volledig te benutten. De stresstesten uitbreiden met bodemdalingsrisico's, zowel voor nieuwbouw als in bestaand stedelijke gebied.
 - We lopen steeds vaker tegen de grenzen van het huidige landgebruik aan. Een klimaatbestendige toekomst voor ons vaak zo natte land vraagt meer inzet op het vasthouden van water om schade als gevolg van toenemende perioden van droogte te voorkomen. Dat vergt technische ingrepen, maar ook restricties bij het gebruik van oppervlaktewater en grondwater. Ik pleit voor het actief inzetten op een combinatie van maatschappelijke opgaven waar het water- en bodemsysteem de drager voor is: het Deltaprogramma, de landbouwtransitie en biodiversiteit. In het bijzonder bij het tegengaan van bodemdaling in veenweidegebieden en bij het bestrijden van droogteschade in de landbouw, natuurgebieden en (groen) cultureel erfgoed in de hogere delen van Nederland. Hier valt bovendien gecombineerde winst te halen op het gebied van klimaatmitigatie (CO₂ en andere broeikasgassen) en de stikstofproblematiek.
4. Met het oog op de mogelijk grote gevolgen van (versnelde) klimaatverandering voor onze rivieren adviseer ik het kabinet budget vrij te maken voor een *Kennisprogramma grensoverschrijdende rivierafvoeren en afvoerverdeling (hoog- en laagwater)*. Naar analogie van het *Kennisprogramma Zeespiegelstijging*, met ook een onderscheid in vijf lijnen: wetenschappelijke inzichten in consequenties van grensoverschrijdende klimaatverandering, mogelijke aangrijpingspunten voor interventies, monitoring, wat-als-scenario's, maatschappelijk draagvlak en een ontwerpgerichte aanpak. Aangezien op het thema grensoverschrijdende rivierafvoeren en afvoerverdeling al veel kennisontwikkeling plaatsvindt, is de verwachting dat de resultaten van dit kennisprogramma op hetzelfde moment én in samenhang met de resultaten van het Kennisprogramma Zeespiegelstijging beschikbaar kunnen komen en daarmee input vormen voor de tweede zesjaarlijkse herijking van het Deltaprogramma in DP2027.
5. Het is een grote opgave om Nederland in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust te maken. Als we niets doen kan de schade naar schatting

oplopen tot zo'n €170 miljard¹ in 2050. Als onderdeel van het Deltaplan Ruimtelijk adaptatie zijn met stresstesten en risicodialogen de opgaves op regionaal niveau in beeld gebracht. Dit proces is nog in volle gang en moet de ruimte krijgen om tot uitwerking te komen. Aan de andere kant is er brede behoefte aan richtlijnen en kaders vanuit het Rijk, zoals bijvoorbeeld blijkt uit reacties op de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). Ik vind het nu tijd om naast de voortgang in processtappen ook de inhoudelijke voortgang in beeld te gaan brengen en te bewaken. Om te komen tot concrete resultaatsafspraken wil ik pleiten voor concretisering van de inhoudelijke doelen (en daarvan afgeleide tussendoelen) voor ruimtelijke adaptatie, zo nodig regionaal gedifferentieerd uit te werken. Daarmee bieden we tegelijkertijd helderheid aan de markt. Initiatieven hiertoe binnen het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie verdienen steun op landelijk niveau over de volle breedte van ruimtelijk ordening, wonen, water en economie. Om er voor te zorgen dat alle betrokken partijen (Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen) deze concrete tussendoelen goed kunnen inrichten in hun processen, vraag ik het kabinet hiervoor een initiatief te nemen, in samenspraak met betrokken overheidskoepels. De inzichten die in het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie worden opgedaan kunnen daarvoor een basis vormen.

Deltacommissaris

Datum

23 juni 2021

Ons kenmerk

DC-2021/393

Nederland gaat de komende jaren op de schop. Laten we samen de kansen benutten om ons land klimaatbestendig en mooier te maken.

P.C.G. Glas
Regeringscommissaris voor het Deltaprogramma

¹ Bron: [Klimaschadeschatter](#)